

783**UCHWAŁA PAŃSTWOWEJ KOMISJI WYBORCZEJ**

z dnia 8 października 2007 r.

w sprawie wytycznych dla okręgowych komisji wyborczych, dotyczących trybu i sposobu wykonywania zadań związanych z ustalaniem wyników głosowania i wyników wyborów oraz trybu i zasad powoływania pełnomocników do sprawdzenia zgodności arytmetycznej wyników głosowania w obwodzie i ich zadań w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, zarządzonych na dzień 21 października 2007 r.

Na podstawie art. 40 ust. 1, art. 47 ust. 1 i art. 74 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 12 kwietnia 2001 r. — Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 46, poz. 499, z późn. zm.¹⁾) Państwowa Komisja Wyborcza uchwala, co następuje:

§ 1. Ustala się wytyczne dla okręgowych komisji wyborczych, dotyczące trybu i sposobu wykonywania zadań związanych z ustalaniem wyników głosowania i wyników wyborów oraz trybu i zasad powoływania pełnomocników do sprawdzenia zgodności arytmetycznej wyników głosowania w obwodzie i ich zadań w wyborach do Sejmu i Senatu (M. P. Nr 30, poz. 504).

¹⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2001 r. Nr 74, poz. 786 i Nr 154, poz. 1802, z 2002 r. Nr 14, poz. 128, Nr 113, poz. 984, Nr 127, poz. 1089 i Nr 153, poz. 1271, z 2003 r. Nr 57, poz. 507 i Nr 130, poz. 1188, z 2004 r. Nr 25, poz. 219, z 2005 r. Nr 140, poz. 1173, z 2006 r. Nr 218, poz. 1592 oraz z 2007 r. Nr 25, poz. 162, Nr 112, poz. 766 i Nr 176, poz. 1238.

tycznej wyników głosowania w obwodzie i ich zadań w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, zarządzonych na dzień 21 października 2007 r., stanowiące załącznik do uchwały.

§ 2. Traci moc uchwała Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 3 września 2001 r. w sprawie wytycznych dla okręgowych komisji wyborczych dotyczących trybu i zasad powoływania oraz zadań pełnomocników do sprawdzenia zgodności arytmetycznej wyników głosowania w obwodzie w wyborach do Sejmu i Senatu (M. P. Nr 30, poz. 504).

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu.

Przewodniczący Państwowej Komisji Wyborczej:

F. Rymarz

Załącznik do uchwały Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 8 października 2007 r. (poz. 783)

WYTYCZNE PAŃSTWOWEJ KOMISJI WYBORCZEJ DLA OKRĘGOWYCH KOMISJI WYBORCZYCH, DOTYCZĄCE TRYBU I SPOSOBU WYKONYWANIA ZADAŃ ZWIĄZANYCH Z USTALANIEM WYNIKÓW GŁOSOWANIA I WYNIKÓW WYBORÓW ORAZ TRYBU I ZASAD POWOŁYWANIA PEŁNOMOCNIKÓW DO SPRAWDZENIA ZGODNOŚCI ARYTMETYCZNEJ WYNIKÓW GŁOSOWANIA W OBWODZIE I ICH ZADAŃ W WYBORACH DO SEJMU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ I DO SENATU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ, ZARZĄDZONYCH NA DZIEŃ 21 PAŹDZIERNIKA 2007 R.

1. Zadania przed dniem wyborów i w dniu wyborów w czasie głosowania

Okręgowa komisja wyborcza powinna ustalić szczegółowy plan prac wykonywanych w dniu poprzedzającym wybory i w dniu wyborów oraz zasady współdziałania z komisjami obwodowymi, z wójtami i burmistrzami (prezydentami miast) oraz z właściwym wojewodą i służbami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo i ład publiczny. W szczególności należy uwzględnić ewentualną potrzebę pilnego wydrukowania i dostarczenia do obwodów głosowania obwieszczeń informujących o zmianach na liście kandydatów,

ustalić dyżury w gminach, telefony i faksy kontaktowe, zapewnić środki transportu, zastępcze źródła oświetlenia siedzib komisji wyborczych, a także dopływu energii elektrycznej, zwłaszcza w siedzibie okręgowej komisji wyborczej. W przeddzień i w dniu głosowania niezbędne jest pełnienie dyżurów przez członków okręgowej komisji wyborczej w celu rozstrzygania spraw związanych z wyborami, np. podjęcia uchwały o skreśleniu kandydata bądź unieważnieniu rejestracji listy, a także rozpatrywania skarg, udzielania pomocy i podejmowania niezbędnych działań w razie zaistnienia nieprzewidzianych sytuacji. Okręgowe komisje rozpatrują te sprawy niezwłocznie, podejmując stosow-

ne uchwały. Okręgowa komisja wyborcza, dokonując w dniu wyborów skreślenia kandydata na postać z zarejestrowanej listy bądź skreślenia kandydata na senatora z przyczyn wskazanych w art. 153 ust. 1 ustawy z dnia 12 kwietnia 2001 r. — Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 46, poz. 499, z późn. zm.), zwanej dalej „Ordynacją wyborczą”, lub unieważniając rejestrację listy okręgowej z przyczyny wskazanej w art. 153 ust. 3 Ordynacji wyborczej, sporządza obwieszczenie o dokonanych skreśleniach kandydatów bądź unieważnieniu listy i podaje je do publicznej wiadomości na obszarze właściwego okręgu wyborczego (art. 153 ust. 1, 3 i 5 Ordynacji wyborczej). Treść obwieszczenia komisja okręgowa przekazuje niezwłocznie obwodowym komisjom wyborczym, w celu wywieszenia informacji o skreśleniu lub unieważnieniu w lokalu wyborczym. Wraz z obwieszczeniem należy przekazać komisjom obwodowym informację o sposobie sporządzenia protokołów głosowania, gdyby program informatyczny wspomagający obwodowe komisje wyborcze nie mógł być zaktualizowany i wydrukowane przezeń projekty protokołów głosowania uwzględniały unieważnioną listę bądź nazwiska skreślonych kandydatów. W takiej sytuacji unieważnioną listę lub skreślone nazwisko kandydata pozostawia się w odpowiedniej części protokołu głosowania w obwodzie, czyniąc w miejscu przeznaczonym na wpisanie liczby głosów stosowną adnotację: „unieważniona” lub „skreślony”. Przypomnieć także należy obwodowej komisji o obowiązku stosowania wówczas przy ustalaniu wyników głosowania zasad określonych w pkt 38 i 40 uchwały Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 24 września 2007 r. w sprawie wytycznych dla obwodowych komisji wyborczych, dotyczących zadań i trybu pracy w przygotowaniu i przeprowadzeniu głosowania w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, zarządzonych na dzień 21 października 2007 r. (M. P. Nr 67, poz. 741).

W dniu wyborów nie jest dopuszczalne unieważnienie rejestracji listy okręgowej lub rejestracji kandydata na senatora z powodu rozwiązania komitetu wyborczego (art. 153 ust. 4 w związku z art. 106 ust. 3 Ordynacji wyborczej).

Niezbędne jest zapewnienie pełnienia dyżurów przez pracowników urzędów gmin w godzinach otwarcia lokali wyborczych, w celu udzielania obwodowym komisjom wyborczym informacji, o których mowa w art. 67 ust. 2 pkt 2 Ordynacji wyborczej.

2. Powołanie pełnomocników do sprawdzenia wyników głosowania w obwodzie

Okręgowa komisja wyborcza, zgodnie z art. 47 ust. 1 Ordynacji wyborczej, może powołać w gminach swoich pełnomocników do sprawdzenia zgodności arytmetycznej wyników głosowania w obwodzie na okręgowe listy kandydatów na posłów i na kandydatów na senatorów, ustalonych przez obwodowe komisje wyborcze w obwodach nieobjętych wspomaganie informatycznym. W gminach do 20 obwodów

może być powołany jeden pełnomocnik, a w gminach, w których utworzono znaczną liczbę obwodów głosowania — dwóch lub trzech pełnomocników.

Okręgowa komisja wyborcza powołuje pełnomocników spośród pracowników samorządowych gminy, powiatu lub województwa, pracowników urzędów wojewódzkich bądź spośród innych osób wskazanych przez dyrektora właściwej delegatury Krajowego Biura Wyborczego. Powołanie pełnomocników następuje w formie uchwały.

Siedziby pełnomocników komisja ustala w porozumieniu z wójtem (burmistrzem, prezydentem miasta). Wskazane jest, by siedziba pełnomocnika znajdowała się w urzędzie gminy; dopuszcza się jej ustalenie w rejonowym punkcie odbioru protokołów.

Warunki techniczno-materialne do wykonania zadań pełnomocnika zapewnia wójt (burmistrz, prezydent miasta) jako zadanie zleczone gminie (art. 52 ust. 1 Ordynacji wyborczej). Wydatki z tym związane pokrywane są ze środków przeznaczonych na przeprowadzenie wyborów.

Niezbędne jest, aby w siedzibie pełnomocnika znajdował się telefon umożliwiający kontakt z obwodowymi komisjami wyborczymi i okręgową komisją wyborczą oraz wykaz wszystkich, objętych właściwością pełnomocnika, obwodowych komisji wyborczych z ich numerami, adresami i numerami telefonów. W wykazie odnotowuje się godziny dostarczenia pełnomocnikowi zestawień wyników głosowania w obwodzie. Pełnomocnikowi zapewnia się także komplet obwieszczeń o skreślonych kandydatach i unieważnionych listach kandydatów, wykaz liczby osób uprawnionych do głosowania według obwodów głosowania, a także druki pokwitowania przez pełnomocnika doręczonych mu zestawień i wyników głosowania w obwodzie na okręgowe listy kandydatów na posłów i wyników głosowania w obwodzie na kandydatów na senatorów.

Pełnomocnik powinien być wyposażony w komputer zapewniony przez urząd gminy, umożliwiający sprawdzenie zgodności arytmetycznej ustalonych wyników głosowania w obwodzie. Służy do tego wyłącznie oprogramowanie, o którym mowa w § 2 uchwały Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 17 września 2007 r. w sprawie zasad i sposobu wykorzystania elektronicznego systemu przesyłania i przetwarzania danych o wynikach głosowania i wynikach wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej zarządzonych na dzień 21 października 2007 r. (M. P. Nr 62, poz. 711), dostarczone przez Krajowe Biuro Wyborcze.

Osoby powołane przez okręgową komisję wyborczą na jej pełnomocnika wynagradzane są za wykonanie zadań na podstawie umowy cywilnoprawnej (umowy zlecenia) zawieranej z zainteresowanym przez dyrektora właściwej delegatury Krajowego Biura Wyborczego.

Pełnomocnik w celu wykonania powierzonych mu czynności, określonych w art. 74 ust. 2 Ordynacji wyborczej, odbiera za pokwitowaniem doręczone mu przez obwodową komisję wyborczą zestawienie wyników głosowania w obwodzie na okręgowe listy kandydatów na posłów, zawierające dane liczbowe przeniesione przez obwodową komisję wyborczą z protokołu głosowania w obwodzie na okręgowe listy kandydatów na posłów oraz zestawienie wyników głosowania w obwodzie na kandydatów na senatorów, zawierające dane liczbowe przeniesione z protokołu głosowania w obwodzie na kandydatów na senatorów, sporządzone zgodnie z załącznikami nr 1 i 2 do uchwały Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 27 czerwca 2005 r. w sprawie wzorów zestawień wyników głosowania w obwodzie stosowanych w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej (M. P. Nr 39, poz. 532 oraz z 2007 r. Nr 66, poz. 735).

Sprawdzając pod względem arytmetycznym dane liczbowe wymienione w zestawieniach, pełnomocnik pośrednio sprawdza, czy zostały prawidłowo ustalone wyniki głosowania w protokołach głosowania w obwodzie. Protokoły te obwodowa komisja wyborcza przesyła okręgowej komisji wyborczej dopiero po otrzymaniu od pełnomocnika potwierdzenia, że dane liczbowe dotyczące wyników głosowania w obwodzie wymienione w zestawieniach zostały ustalone prawidłowo pod względem arytmetycznym.

Pełnomocnik w pierwszej kolejności sprawdza, czy kandydaci skreśleni z listy kandydatów zostali w zestawieniu oznaczeni jako skreśleni. Sprawdzenie polega na porównaniu zestawienia z obwieszczeniami okręgowej komisji wyborczej o skreśleniu kandydatów.

Pełnomocnik sprawdza następnie szczegółowo arytmetyczną zgodność danych liczbowych w każdym zestawieniu w zakresie określonym w załączniku do niniejszych wytycznych.

Pełnomocnik po stwierdzeniu, że dane liczbowe podane w zestawieniach pod względem ich arytmetycznej zgodności zostały ustalone prawidłowo (system informatyczny nie wykrył błędów), niezwłocznie potwierdza to obwodowej komisji wyborczej ustnie lub telefonicznie — umożliwiając przekazanie protokołów głosowania w obwodzie okręgowej komisji wyborczej. Fakt ten pełnomocnik odnotowuje w zestawieniu, czyniąc adnotację o dacie i godzinie sprawdzenia danych potwierdzoną swoim podpisem. W wypadku zaś stwierdzenia błędów zaznacza niezgodność arytmetyczną danych w zestawieniu i zestawienie z błędami zwraca komisji obwodowej do poprawienia.

W przypadku wystąpienia jedynie ostrzeżeń pełnomocnik drukuje raport ostrzeżeń i przekazuje go komisji w celu przeanalizowania ich i — w razie stwierdzenia ich zasadności — dokonania korekty danych liczbowych w protokole. Jeżeli komisja, po analizie ostrzeżeń, dojdzie do wniosku, że dane liczbowe są prawidłowe, powinna wpisać swoje stanowisko na wydruku raportu ostrzeżenia. Po otrzymaniu zestawie-

nia poprawionego pełnomocnik sprawdza, czy błędy usunięto i potwierdza poprawność ustalonych wyników. Po zakończeniu prac wszystkie zestawienia wyników głosowania w obwodzie otrzymane od obwodowych komisji wyborczych pełnomocnik pakuje i przekazuje jako depozyt właściwemu wójtowi (burmistrzowi, prezydentowi miasta).

3. Przekazanie protokołów głosowania przez obwodowe komisje wyborcze

Okręgowa komisja wyborcza ustala sposób przyjmowania protokołów głosowania z obwodów i informuje o tych ustaleniach przewodniczących obwodowych komisji wyborczych. Organizację odbioru protokołów komisja okręgowa koordynuje z czynnościami wykonywanymi przez pełnomocników powołanych do sprawdzenia zgodności arytmetycznej wyników głosowania w obwodzie.

Protokoły są dostarczane przez przewodniczących obwodowych komisji wyborczych lub ich zastępców bezpośrednio do okręgowej komisji wyborczej albo do rejonowych punktów odbioru protokołów. Przekazywanie protokołów z obwodów bezpośrednio do okręgowej komisji wyborczej należy stosować, jeżeli obwód położony jest blisko jej siedziby, w szczególności w tej samej miejscowości.

Rejonem może być miasto, gmina lub kilka gmin. Wielkość rejonu dostosowuje się do warunków lokalnych, liczby obwodów, dogodności połączeń komunikacyjnych. W dużych aglomeracjach miejskich może być utworzonych kilka punktów odbioru protokołów; ich liczba powinna być dostosowana do liczby obwodów i warunków komunikacyjnych.

Siedziby punktów rejonowych odbioru protokołów należy lokalizować w urzędach miast i gmin, urzędach dzielnic, a w szczególnych wypadkach — w innych budynkach organów administracji samorządowej.

W punktach rejonowych protokoły odbierane są w zabezpieczonych kopertach, za pokwitowaniem, tylko przez osobę upoważnioną przez okręgową komisję wyborczą i bez otwierania kopert dostarczane okręgowej komisji wyborczej. Przy czynnościach przekazywania kopert z protokołami w punktach rejonowych oraz w czasie ich przewożenia mogą być obecni mężowie zaufania wyznaczeni do obwodowych komisji wyborczych. Konieczne jest zapewnienie dyżuru i łączności z członkami obwodowych komisji wyborczych do czasu stwierdzenia przez okręgową komisję wyborczą, że protokół głosowania został sporządzony prawidłowo, i powiadomienia o tym dyżurującego członka komisji obwodowej.

4. Przyjmowanie protokołów głosowania od obwodowych komisji wyborczych

Okręgowa komisja wyborcza z chwilą zakończenia głosowania powinna być gotowa do przyjmowania protokołów od obwodowych komisji wyborczych.

Przy przekazywaniu okręgowej komisji protokołów głosowania z obwodów mogą być obecne osoby zgłaszające listę oraz osoby pełniące funkcje mężów zaufania przy okręgowej komisji wyborczej (art. 154 ust. 3 Ordynacji wyborczej), mężowie zaufania wyznaczeni do obwodowej komisji wyborczej, jeżeli przybyli do siedziby okręgowej komisji razem z przewodniczącym komisji obwodowej. Przy dalszych czynnościach w okręgowej komisji wyborczej mogą uczestniczyć osoby zgłaszające listę oraz osoby pełniące funkcje mężów zaufania przy okręgowej komisji wyborczej, zwane dalej „mężami zaufania”.

Przyjmując protokoły głosowania z obwodów, okręgowa komisja wyborcza sprawdza, czy znajdują się one w zabezpieczonych kopertach; odbiór każdego protokołu odnotowuje się w przygotowanym wcześniej wykazie obwodów głosowania, następnie protokół sprawdza się pod względem poprawności jego sporządzenia, zwracając uwagę, czy prawidłowo wpisano numer okręgu i numer obwodu, a także kod terytorialny gminy, czy dane o liczbie uprawnionych do głosowania są identyczne w obu protokołach (Sejm, Senat), czy protokół jest podpisany przez wymaganą liczbę członków komisji (co najmniej przez połowę składu komisji) i czy jest opatrzony właściwą pieczęcią. W razie wniesienia do protokołu zarzutów przez mężów zaufania wyznaczonych do obwodowej komisji wyborczej lub członków komisji należy sprawdzić, czy komisja obwodowa ustosunkowała się do zarzutów.

5. Zakres stosowania systemu informatycznego

Zgodnie z uchwałą Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 17 września 2007 r. w sprawie zasad i sposobu wykorzystania elektronicznego systemu przesyłania i przetwarzania danych o wynikach głosowania i wynikach wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej zarządzonych na dzień 21 października 2007 r. (M. P. Nr 62, poz. 711), okręgowa komisja wyborcza dla sprawdzenia poprawności ustalenia wyników głosowania w obwodach oraz ustalenia wyników głosowania i wyników wyborów w okręgu wyborczym korzysta ze wspomaganie informatycznego. Zespół osób zapewniających wspomaganie informatyczne działa pod nadzorem okręgowej komisji wyborczej.

Zespół ten:

- 1) weryfikuje zgodność danych elektronicznych otrzymanych z obwodowych komisji wyborczych z dostarczonymi protokołami głosowania — przez wprowadzenie symbolu kontrolnego z protokołu głosowania — w przypadku danych podpisanych licencją przewodniczącego komisji obwodowej i przesłanych bezpośrednio przez obwodowe komisje wyborcze za pośrednictwem publicznej sieci elektronicznego przekazywania danych lub podpisanych licencją pełnomocnika okręgowej komisji wyborczej i przez niego przesłanych;

- 2) wprowadza do systemu informatycznego dane elektroniczne podpisane licencją przewodniczącego komisji obwodowej dostarczone na dyskietkach, o których mowa w pkt 44 uchwały Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 24 września 2007 r. w sprawie wytycznych dla obwodowych komisji wyborczych, dotyczących zadań i trybu pracy w przygotowaniu i przeprowadzeniu głosowania w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, zarządzonych na dzień 21 października 2007 r., oraz sprawdza zgodność tych danych z dostarczonymi protokołami głosowania poprzez wprowadzenie symbolu kontrolnego z protokołu — w odniesieniu do obwodowych komisji wyborczych objętych obsługą informatyczną, które nie posiadały dostępu do sieci transmisji danych bądź gdy niemożliwe było przesłanie danych;
- 3) wprowadza do systemu dane z protokołów głosowania i sprawdza zgodność arytmetyczną wyników głosowania w obwodzie — w odniesieniu do obwodowych komisji wyborczych nieobjętych obsługą informatyczną.

Ostateczna weryfikacja wprowadzonych wyników głosowania z obwodów, o których mowa w pkt 1 i 2, następuje na podstawie protokołu głosowania obwodowej komisji wyborczej przyjętego przez okręgową komisję wyborczą. Weryfikacja ta polega na wprowadzeniu do systemu informatycznego sumy kontrolnej z przyjętego protokołu głosowania, dla potwierdzenia zgodności z wcześniej zarejestrowanymi wynikami głosowania w obwodzie.

W przypadku, o którym mowa w pkt 3, dane z protokołów głosowania wprowadza do systemu informatycznego dwukrotnie operator — członek zespołu informatycznego wspomaganie okręgowej komisji wyborczej. W przypadku wystąpienia błędów nie jest możliwe zapisanie danych w systemie. Okręgowa komisja wyborcza zwraca wówczas protokół do obwodowej komisji wyborczej w celu poprawnego ustalenia wyników głosowania w obwodzie. W przypadku wystąpienia ostrzeżeń — okręgowa komisja wyborcza podejmuje decyzję o zatwierdzeniu protokołu lub wycofaniu go w celu ponownego ustalenia przez komisję obwodową poprawnych wyników głosowania.

W wypadku niestwierdzenia błędów bądź po ich skorygowaniu dane są zapisywane w systemie. Operator drukuje wtedy wtórnik protokołu zawierający sumę kontrolną, która będzie podstawą weryfikacji. Dodatkowo potwierdza się podpisem zgodność wydrukowanego protokołu z protokołem obwodowej komisji wyborczej.

Po zatwierdzeniu danych elektronicznych do protokołu dołącza się podpisany raport ostrzeżeń (jeśli wystąpiły) i podpisany wydruk wtórnika protokołu. Wtórnik podpisuje osoba upoważniona przez komisję.

6. Sporządzenie protokołu wyników głosowania w okręgu wyborczym w wyborach do Sejmu oraz protokołu wyników głosowania i wyników wyborów senatorów w okręgu wyborczym

Każdy protokół głosowania w obwodzie, po potwierdzeniu w systemie informatycznym, jest przez pełnomocnika ds. obsługi informatycznej zwracany okręgowej komisji wraz z potwierdzeniem jego zgodności arytmetycznej i, jeżeli nie zawiera on innych wad, okręgowa komisja zawiadamia obwodową komisję o przyjęciu protokołu. W wypadku stwierdzenia nieprawidłowości w protokole okręgowa komisja wskazuje je na piśmie i ustala sposób ich usunięcia, informując o tym niezwłocznie właściwą komisję obwodową. Usunięcie nieprawidłowości może polegać w szczególności na: sporządzeniu nowego protokołu głosowania w obwodzie, naniesieniu na już sporządzony protokół poprawek i ich parafowaniu przez obwodową komisję wyborczą oraz opatrzeniu pieczęcią, uzupełnieniu danych w protokole (np. podpisów członków komisji obwodowych). Powyższe odnosi się również do czynności wykonywanych przez komisję obwodową w wyniku działań pełnomocnika okręgowej komisji wyborczej do sprawdzenia zgodności arytmetycznej wyników głosowania.

Na żądanie osób zgłaszających listę lub mężów zaufania okręgowa komisja wyborcza może zlecić wykonanie wydruków kontrolnych z kilku wskazanych przez nich obwodów głosowania w celu porównania danych z protokołami. Osoby zgłaszające listę oraz mężowie zaufania mogą otrzymać kopie wydruków sprawdzonych w ten sposób protokołów. Ograniczenie liczby protokołów sprawdzanych z wydrukami jest podyktowane wyłącznie względami organizacyjnymi; o wprowadzeniu określonych ograniczeń rozstrzyga komisja okręgowa.

Po zarejestrowaniu w systemie informatycznym danych ze wszystkich protokołów głosowania sporządza się — tak dla wyborów do Sejmu, jak i dla wyborów do Senatu — wydruk zestawienia wyników głosowania w okręgu wyborczym. W wydruku zawarte są wszystkie dane liczbowe potrzebne do sporządzenia protokołu wyników głosowania w okręgu wyborczym.

Okręgowa komisja może sprawdzić dane zawarte w wydruku z wyczeniami wykonanymi inną metodą; jeżeli dane z wyczeń dokonywanych w różny sposób nie są identyczne, należy wyjaśnić i usunąć przyczynę rozbieżności.

Następnie okręgowa komisja wyborcza sporządza, w dwóch egzemplarzach:

- 1) protokół wyników głosowania w okręgu wyborczym w wyborach do Sejmu (art. 164 ust. 1 Ordynacji wyborczej) oraz
- 2) protokół wyników głosowania i wyników wyborów senatorów w okręgu wyborczym (art. 205 ust. 1 Ordynacji wyborczej).

Osoby zgłaszające listę mogą wnieść zarzuty do protokołów. Okręgowa komisja ustosunkowuje się do

nich w odpowiedniej rubryce protokołu albo w dołączonym do protokołu odrębnym dokumencie.

7. Przekazanie do Państwowej Komisji Wyborczej protokołu wyników głosowania w okręgu w wyborach do Sejmu oraz protokołu wyników głosowania i wyników wyborów senatorów w okręgu wyborczym

Okręgowa komisja wyborcza niezwłocznie po sporządzeniu protokołu wyników głosowania w okręgu wyborczym w wyborach do Sejmu przekazuje faksem tekst protokołu do Państwowej Komisji Wyborczej (pod numer wskazany przez Krajowe Biuro Wyborcze); każda strona protokołu powinna być oznaczona numerem okręgu wyborczego w celu umożliwienia właściwej i szybkiej ich identyfikacji i uniknięcia pomyłek (art. 164 ust. 6 i 7 Ordynacji wyborczej). Przy przekazywaniu tekstu protokołu mogą być obecne osoby zgłaszające listę oraz mężowie zaufania.

Po otrzymaniu (drogą elektroniczną) wstępnej informacji z Państwowej Komisji Wyborczej, które listy okręgowe spełniają warunki uprawniające do uczestniczenia w podziale mandatów w okręgu wyborczym, okręgowa komisja dokonuje wstępnych ustaleń podziału mandatów (sporządza wstępny wydruk zestawienia wyników głosowania i podziału mandatów pomiędzy uprawnione listy) oraz oczekuje na zawiadomienie z Państwowej Komisji Wyborczej, o którym mowa w art. 165 ust. 2 Ordynacji wyborczej; zawiadomienie jest przesyłane do okręgowej komisji wyborczej faksem.

Po sporządzeniu protokołu wyników głosowania i wyników wyborów senatorów w okręgu okręgowa komisja wyborcza przekazuje niezwłocznie dane z tego protokołu do Państwowej Komisji Wyborczej systemem elektronicznym (art. 205 ust. 6 Ordynacji wyborczej), a po ich transmisji przekazuje tekst protokołu faksem.

8. Podział mandatów pomiędzy uprawnione listy okręgowe

Po otrzymaniu z Państwowej Komisji Wyborczej informacji, które listy okręgowe spełniają warunki uprawniające do uczestniczenia w podziale mandatów w okręgu wyborczym, okręgowa komisja wyborcza dokonuje w sposób określony w art. 166 Ordynacji wyborczej podziału mandatów pomiędzy uprawnione listy, sporządzając w 2 egzemplarzach zestawienie wyników głosowania i podziału mandatów. Przy tych czynnościach komisja korzysta ze wspomaganie systemu informatycznego. Okręgowa komisja wyborcza sporządza zestawienie obrazujące sposób podziału mandatów pomiędzy listy okręgowe zgodnie z poniższym wzorem.

WZÓR

Okręg wyborczy nr .....

do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej

w .....
(siedziba okręgowej komisji wyborczej)

obejmujący ..... mandatów
(liczba)

Zestawienie

wyników głosowania i podziału mandatów

pomiędzy okręgowe listy kandydatów na posłów

Sporządzono dnia ..... 2007 r. przez Okręgową Komisję Wyborczą w .....

1. Na podstawie zawiadomienia Państwowej Komisji Wyborczej, które listy okręgowe spełniają warunek uprawniający do uczestniczenia w podziale mandatów, Okręgowa Komisja Wyborcza stwierdza, że uprawnione do uczestniczenia w podziale mandatów w okręgu są następujące listy okręgowe:

Lista nr ..... zgłoszona przez .....

Lista nr ..... zgłoszona przez .....

Lista nr ..... zgłoszona przez .....

2. Wyliczenie ilorazów wyborczych (art. 166 ust. 1 pkt 1 Ordynacji wyborczej) oraz przypadających mandatów dla uprawnionych list okręgowych jest następujące*:

Lista nr ..... Liczba głosów ważnych oddanych na tę listę x = ...	Lista nr ..... Liczba głosów ważnych oddanych na tę listę x = ...	Lista nr ..... Liczba głosów ważnych oddanych na tę listę x = ...
Wyliczony iloraz: x : 1 = ... x : 2 = ... x : 3 = ... x : = ...	Wyliczony iloraz: x : 1 = ... x : 2 = ... x : 3 = ... x : = ...	Wyliczony iloraz: x : 1 = ... x : 2 = ... x : 3 = ... x : = ...

3. Szereg kolejno największych liczb (ilorazów wyborczych) jest następujący*:

1) ..... odpowiada liście nr .....

2) ..... odpowiada liście nr .....

3) ..... odpowiada liście nr .....

..... odpowiada liście nr .....

4. Komisja stwierdza, że w okręgu wyborczym mandaty przypadają następującym listom, które uzyskały największe ilorazy wyborcze:

- ..... mandat(y) dla listy nr** .....
- (liczba)
- ..... mandat(y) dla listy nr .....
- ..... mandat(y) dla listy nr .....
- ..... mandat(y) dla listy nr .....

5. Wobec uzyskania równych ilorazów wyborczych (art. 166 ust. 2 Ordynacji wyborczej) przez listę nr ....., listę nr ....., listę nr .....

- 1) mandat(y) przyznano liście nr ....., liście nr ....., liście nr ....., na którą(e) oddano najwięcej głosów ważnych,**
- 2) mandat(y) przyznano liście nr ....., liście nr ....., liście nr ....., na którą(e) oddano taką samą liczbę głosów ważnych, lecz która(e) uzyskała(y) najwięcej głosów ważnych w większej liczbie obwodów głosowania.***

Przy sporządzaniu zestawienia obecni byli:

1)	.....
(nazwisko, imiona; funkcja w Komisji)	(podpis)
2)	.....
3)	.....
4)	.....
5)	.....
6)	.....
7)	.....
8)	.....
9)	.....
10)	.....
11)	.....

(pieczęć Komisji)

* Wyliczenia ilorazów wyborczych dokonuje się w liczbie równej liczbie mandatów w okręgu wyborczym, powiększonej o 4 ilorazy.
 ** Listy wymienia się według kolejności ich numerów.
 *** Niepotrzebne skreślić.

9. Sporządzenie protokołu wyborów posłów w okręgu wyborczym oraz przekazanie go Państwowej Komisji Wyborczej

Okręgowa komisja wyborcza, uwzględniając liczbę mandatów przypadających poszczególnym listom, ustala w sposób określony w art. 167 Ordynacji wyborczej, którzy kandydaci uzyskali mandaty w okręgu wyborczym.

W wypadku konieczności losowania mandatu (art. 167 ust. 2 Ordynacji wyborczej) przeprowadza się je w obecności członków okręgowej komisji wyborczej w następujący sposób: przewodniczący komisji wyznacza termin i miejsce losowania, powiadamiając o tym osobę zgłaszającą daną listę. Do urny (pojemnika) wkłada się identyczne pojemniki lub koperty zawierające w środku kartki z nazwiskiem i imieniem uprawnionych kandydatów; wskazana przez przewodniczącego osoba wylosowuje kartkę i odczytuje wylosowanego kandydata, okazując treść kartki obecnym. Przebieg i wyniki losowania odnotowuje się w protokole wyników wyborów.

Po ustaleniu, którzy kandydaci uzyskali w okręgu wyborczym mandaty z uprawnionych list, komisja sporządza w 2 egzemplarzach protokół wyborów posłów w okręgu wyborczym. Przy ustalaniu wyników wyborów i sporządzaniu protokołu mogą być obecni osoby zgłaszające listę i mężowie zaufania. Osobom zgłaszającym listę przysługuje prawo wniesienia do protokołu uwag z wymienieniem konkretnych zarzutów. Dane z protokołu są transmitowane do Państwowej Komisji Wyborczej, a następnie protokół jest przesyłany faksem (pod numer wskazany przez Krajowe Biuro Wyborcze).

10. Podanie do publicznej wiadomości wyników głosowania i wyborów oraz przekazanie protokołów Państwowej Komisji Wyborczej

Okręgowa komisja wyborcza przekazuje faksem do Państwowej Komisji Wyborczej protokół wyborów posłów w okręgu wyborczym oraz protokół wyników głosowania i wyborów senatorów w okręgu wyborczym oraz niezwłocznie podaje do publicznej wiadomości wyniki głosowania i wyniki wyborów do Sejmu i do Senatu w okręgu wyborczym (art. 169 i 207 Ordynacji wyborczej), wywieszając kopie protokołów.

Okręgowa komisja wyborcza przekazuje niezwłocznie Państwowej Komisji Wyborczej po jednym egzemplarzu protokołu wyników głosowania w okręgu wyborczym, protokołu wyborów posłów w okręgu wyborczym wraz z zestawieniem wyników głosowania i podziału mandatów pomiędzy okręgowe listy oraz protokołu wyników głosowania i wyników wyborów senatorów w okręgu wyborczym. Wraz z protokołami przekazuje się wykaz zarzutów wniesionych przez osoby zgłaszające listę oraz stanowisko zajęte przez komisję wobec tych zarzutów. Z protokołami przekazywane są także nośniki informatyczne z zarejestrowanymi danymi z protokołów.

Przekazywane dokumenty są dostarczane w kopertach zaklejonych i opieczetowanych na wszystkich złączach; doręcza je Państwowej Komisji Wyborczej przewodniczący okręgowej komisji wyborczej bądź osoba pisemnie przez niego upoważniona.

Pozostałe dokumenty z wyborów okręgowa komisja wyborcza przekazuje dyrektorowi delegatury Krajowego Biura Wyborczego właściwej dla siedziby komisji.

Załącznik do Wytocznych Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 8 października 2007 r.

WARUNKI ZGODNOŚCI ARYTMETYCZNEJ WYNIKÓW GŁOSOWANIA W OBWODZIE W WYBORACH DO SEJMU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ I DO SENATU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

I. Wybory do Sejmu

1. Wymienione niżej warunki muszą być bezwzględnie spełnione; ich naruszenie wskazuje na błędne ustalenie wyników głosowania w obwodzie lub wadliwe sporządzenie protokołu głosowania.
  - 1) Wszystkie dane liczbowe o wynikach głosowania są liczbami całkowitymi nieujemnymi.
  - 2) Liczba kart wydanych wyborcom nie może być większa od liczby wyborców uprawnionych do głosowania (wpisanych do spisu wyborców według stanu w chwili zakończenia głosowania).
  - 3) Liczba kart do głosowania wyjętych z urny musi być równa sumie liczby kart nieważnych i liczby kart ważnych.
  - 4) Liczba kart ważnych wyjętych z urny musi być równa sumie liczby głosów nieważnych z waż-

nych kart do głosowania i liczby głosów ważnych z ważnych kart do głosowania wyjętych z urny.

- 5) Liczba głosów ważnych z ważnych kart do głosowania musi być równa sumie liczb głosów ważnych łącznie oddanych na wszystkie okręgowe listy kandydatów.
- 6) Jeżeli na liście nie ma kandydatów skreślonych po wydrukowaniu kart do głosowania, liczba głosów ważnych oddanych na listę musi być równa sumie liczb głosów ważnych oddanych na poszczególnych kandydatów z tej listy.
- 7) Jeżeli na liście jest co najmniej jeden kandydat skreślony po wydrukowaniu kart do głosowania, liczba głosów ważnych oddanych na listę nie może być mniejsza od sumy liczb głosów ważnych oddanych na poszczególnych kandydatów z tej listy.

- 8) Przy nazwiskach kandydatów skreślonych nie może być wpisana żadna liczba.
  - 9) Listy, których rejestrację unieważniono, nie otrzymują głosów ważnych; są oznaczone w protokole jako unieważnione.
  - 10) Liczba w rubryce „Razem” głosów oddanych na kandydatów z listy okręgowej musi być równa sumie liczb głosów oddanych na poszczególnych kandydatów z tej listy.
2. Wymienione niżej warunki powinny być spełnione, jednak w wyjątkowych okolicznościach możliwe jest ich niedotrzymanie. W takiej sytuacji obwodowa komisja wyborcza powinna dołączyć do protokołu wydrukowany raport ostrzeżeń podpisany przez wszystkie osoby wchodzące w skład obwodowej komisji wyborczej uczestniczące w ustalaniu wyników głosowania.
- 1) Liczba kart do głosowania otrzymanych przez komisję powinna być równa sumie liczby kart niewykorzystanych oraz liczby wyborców, którym wydano karty do głosowania.
  - 2) Liczba kart wyjętych z urny powinna być równa liczbie wyborców, którym wydano karty do głosowania.
  - 3) Liczba kart ważnych wyjętych z urny nie powinna być większa od liczby wyborców, którym wydano karty do głosowania.
  - 4) Liczba kart ważnych wyjętych z urny nie powinna być większa od liczby wyborców uprawnionych do głosowania.

II. Wybory do Senatu

1. Wymienione niżej warunki muszą być bezwzględnie spełnione; ich naruszenie wskazuje na błędne ustalenie wyników głosowania w obwodzie lub wadliwe sporządzenie protokołu wyników głosowania.

- 1) Do wyników głosowania w wyborach do Senatu stosuje się warunki pkt I.1 ppkt 1—4 i ppkt 8.
- 2) Suma liczb głosów ważnych oddanych na poszczególnych kandydatów musi być nie mniejsza niż liczba kart ważnych z głosami ważnymi.
- 3) Suma liczb głosów ważnych oddanych na poszczególnych kandydatów nie może być większa niż iloczyn liczby kart ważnych z głosami ważnymi i liczby mandatów w danym okręgu wyborczym.
- 4) Liczba głosów ważnych oddanych na kandydata nie może być większa niż liczba kart ważnych z głosami ważnymi.
- 5) Liczba głosów „Razem” oddanych na wszystkich kandydatów musi być równa sumie liczb głosów oddanych na poszczególnych kandydatów.

2. Ponadto powinny być spełnione warunki określone w pkt I.2.

III. Zgodność danych

1. Liczba wyborców uprawnionych do głosowania w danym obwodzie w wyborach do Sejmu musi być równa liczbie wyborców uprawnionych do głosowania w wyborach do Senatu.
2. Ponadto powinny być spełnione następujące warunki (aczkolwiek może się zdarzyć, że zostaną one niedotrzymane).
  - 1) Liczba wyborców, którym w danym obwodzie głosowania wydano karty do głosowania w wyborach do Sejmu, powinna być równa liczbie wyborców, którym wydano karty do głosowania w wyborach do Senatu.
  - 2) Liczba wyborców uprawnionych do głosowania podana w protokole nie powinna być większa o 10 % od liczby wyborców uprawnionych do głosowania w obwodzie ustalonej przed dniem głosowania.